

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
za celo leto 3 gld. — kr.
„ pol leta 1 „ 60 „
„ četrť leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v stolnem
farovžu.
Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

„ Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrstič-
ce, če se natisne en-
krat, 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Postava o bagatelnem postopanju na papirji in pa v djanji.

Izviren dopis od Drave. M. R. . . . č.

Vsak človek, ki mu niso po godu tožbinski stroški naših veliko računajočih odvetnikov, je bil vesel, ko je 1. okt. 1873. stopila v veljavnost postava o bagatelnem postopanju, ker po tej postavi še zamore izogniti velikim stroškom, ki jih odvetnik tudi pri najmanjši pravdi in pri najmanjšem znesku zasluži.

Postava je tedaj koristna, posebno pri manjših tožbah, in to radi manjših stroškov. Če je najmanjšo pravdo odvetnik izpeljeval, je že pri obravnavi (Tagsatzung) bilo do 20 gld. stroškov; če je pa tožba trajala do 3 mesece, je že bilo do 50 gld. stroškov in tako je tedaj pri tožbah manjših zneskov bilo včasih po dvakrat več stroškov, kakor je bila vsa reč vredna. Tukaj je bil na dobičku le odvetnik, ki si je prav lep znesek zaslužil. — Nova postava o bagatelnem postopanju pa je temu v okom prišla, da ni potrebno vsega doktorjem izročevati, ampak da se tožbe tudi brez odvetnikov in z malimi stroški pri sodnji izpeljujejo. — Te tožbe so ravno tako gotove in sigurne, kakor če tožbo odvetnik izpeljuje in radi manjših stroškov smo mislili, da bo vsak raji po tej postavi tožil, kakor pa da bi svojega bližnjega po odvetnikih nadlegoval ter mu strašanskih stroškov napravljaj. Tako smo si dobroto nove postave domišljevali — toda v djanji se kaže vse drugače.

Večkrat je pisatelj teh vrstic bil pri sodnjah, ko je kdo hotel po tej postavi tožiti; toda tožnik se je moral vrniti, opravil pa ni ničesar, ker mu sodnik ni voljen bil, tožbe prevzeti zadelo se: „ta reč je čisto zmotana, in jaz nje ne morem prevzeti; idite k doktorju“. Slučajno sem bil tudi že pri bagatelnih obravnavah in čuditi sem se moral obnašanju sodnikovemu. — Pri obravnavi so se stranke nekoliko iz hudega in malo glasneje razgovarjale, kakor navadno in sodnik njih izpodi iz kancelije rekoč: Idite k doktorju, pa tam „šrajate“ jaz ne nucam tega „kšera“. —

Pri drugej priliki sem bil pri obravnavi, in sodniku se je čisto mala tožbica nekoliko zavozljana zdela, radi česar bi bilo malo več dela in pisanja. — Ko so se stranke malo časa razgovarjale, se sodnik tega naveliča in zadere: „te tožbinge jaz ne morem „ausfürat“, ker se čisto nič ne „auskenam“ iz vaših guč; idite k doktorju in naj vam on tožbingo „šriftlih“ napravi. Tako! Sedaj pa Bog pomagaj! Samo doktor, vse doktor; kam pa bomo šli, če bo tako? Toda lahko si domislimo, kako da je. Pri bagatelnih tožbah ima namreč sodnik več dela, kakor pri tožbah, ki jih doktorji izpeljujejo. Pri bagatelnih tožbah se mora tožnik k zapisniku (Protokoll) vzeti, a doktor tožbo že pisano vloži. Pri obravnavah bagatelnih tožeb ima sodnik obe stranki, a pri doktorskih tožbah samo edno ali pa nobene, če ima vsaka stranka svojega doktorja. Samo radi večjega dela se tedaj te tožbe pri sodnijah ne izpeljujejo. To pa stori, da postave o bagatelnem postopanju naše ljudstvo ne rabi, in odvetniki imajo ravno toliko dela in zaslužka, kakor prej, ko še te postave ni bilo. — Kdo si upa po tej postavi tožiti, če mu marsikateri sodnik takoj vrata odpre in odpravi? — Bog me nikdo. — Toda ne opustimo te postave, rabimo njo, pri vsakej priliki! Ne tlačimo naših ljudi po odvetniku, ampak držimo se postave, ki je navlašče za nas od cesarja dana. — Kaj nam hasnuje, če odvetnik pri mali tožbici velik zaslužek ima? Delajmo v svojih pravadah tedaj, če le mogoče, tako, da bližnjemu ne škodujemo z velikimi stroški, ampak gledajmo, da se reč na male stroške poravna! Tega se držimo, rojaki slovenski!

Cerkvene zadeve.

Kako Prusi po postavah cerkveno svobodo davijo?

„Imamo postavo in po tej postavi mora umreti“, tako so nekdanji Judje kričali pred Pilatom, da bi njim usmrtil Sina božjega. Enako postopajo lutrovski Prusi s sv. Cerkvijo. Kujejo postave, po katerih njej jemljejo vse svobodno gi-

banje, da bi njo s paragrafi zvezali, zadušili in brz uničili. Takih postav imajo že mnogo. Imenujejo njih: majnikove postave, ker so njih meseca maja 1873. prvič razglasili.

Prva izmed njih daja vladi pravico, potrjevati cerkvene službenika, od kaplana do korarja. Kdor ni potrjen od višjega predsednika, (toliko, kakor pri nas deželni namestnik) ta ne sme nastopiti nobene cerkvene službe, sicer bo kaznovan on, škof ali obadva.

Na dalje zamore višji predsednik ugovarjati zoper vsakega duhovnika, ki prosi za kako cerkveno službo, in sicer tudi iz sledečih uzrokov: če je dotični duhoven ud velikega katoliškega društva Mongunškega, če je ud družbe Jezusovega srca, če je bil govornik v kakem katoliško-političnem društvu, urednik ali dopisatelj kakega katoliškega lista, ali če je kdo javno izpovedal, da hoče svojemu škofu in papežu biti vselej zvest. . . Takih cerkvenih službenikov ne trpi pruska postava. Če njih pa škof vendar nastavi, bo ta ostro kaznovan. Vsled tega mora škof pridne duhovnike za dveri stavljeni, nemarnim in nesposobnim pa najboljše službe dajati, če neče kaznovan biti in mesta praznega pustiti. Kajti tega storiti po postavi tudi ne sme. Postava veleva škofa kazniti, če ob določenem času na prazno faro itd. ne postavi župnika itd., ki je višjemu predsedniku všeč. Če pa kazen nič ne pomaga, potem mora višji predsednik, ki je večjidel lutovec, sklicati farmane, da si sami volijo svojega župnika. No, to je res narobe svet, ovce bi si naj odbirale pastirja, sinovi očeta!

Konečno še veljeva postava, da ne sme škof ugovarjati zoper nobenega duhovna, katerega so si srenje po gori omenjenem načinu izvolile. Tu ne velja nobena škofova pritožba, ko bi izvoljenec tudi zelo nesposoben bil za cerkveno službo. Škof bi naj pobral in na svetem mestu trpel vsako smet, katera bi po višjem predsedniku prilazila do cerkvene službe. Postava hoče škofa siliti, da prizna za pastirje tudi grde najemnike. Tega pa ne stori noben škof, sicer bi sam postal najemnik in zvitim liberalcem sv. vero in Cerkev rušiti pomagal po ničvrednih, večjidel krivoverskih najemnikih. Ker tega pruski škofi ne storijo, zato so zaporedom — zaprti. Tako davijo Prusi po postavah cerkveno svobodo!

Največje veselje imajo liberalci, če se njim posreči uničiti kak krščansk spomenik. Tako so v Mariboru pred nekoliko leti podrli steber s podobno sv. Florijana, češ, da ga ne potrebujejo več, ker imajo: feuerwehr. V Gradcu so te dni podrli steber s podobno sv. Trojice, ki je bil postavljen l. 1680. v zahvalo, da je Bog mesto varoval pomora. Blizo 200 let je steber stal. Vsako leto se je obhajala do njega slovesna procesija. Leta 1857. so pobožni Gračani darovali 10,905 fl. za ponovljenje in sedaj ga je dal graški „pürgermajster“ naglo, celo po noči, podreti, ker se je

ugovora škofovega bal. Sedaj so škof res pri namestnji ugovarjali — a steber že leži na tleh. V Celovcu pa so tamošnji liberalci se jezili, da se enemu trgu pravi: trg sv. Duha. Tega liberalci niso mogli strpeti. Zato so brz zapovedali in na plehnatih ploščicah ob ogljih naznanili, da se trg za naprej imenuje: Staudach-Platz. Tako! Sv. Duha liberalci v Celovcu nečejo! Res, obžalovanja vredna slepota!

Neki liberalni farmani z liberalnim učiteljem vred so zavolj neke prenagle besede o novi šoli tožili svojega provizorja in edinega dušnega pastirja v Wielu, visoko v planinah nad Ivnikom (Eibswald), — J. Fluherja. Sodnija ga je obsodila na 4 mesece v ječo. No, med take farmane menda ne bodo duhovniki posebno silili!!

Sv. misijon se je začel 7. t. m. obhajati v v prostorni cerkvi sv. Barbare pod Mariborom. Udeležuje se ga mnogo pobožnikov iz domače in sosednih župnij. Voditelji so čč. oo. Lazaristi celjski.

Gospodarske stvari.

Nekoliko ravnil, po katerih gre pri izrejevanji svinj se ravnati.

IV.

M. Drevesni sadeži se kot svinjska piča vse premalo obrajtajo in vendar so pametno obrnjeni, zlasti pri pitanju, velike koristi. V prvo vrsto spada želod, ki je bil v prejšnjih časih, ko je v naših krajih še veliko več hrastja rastle, glavni del pitavne hrane. Z želodom in žirom dandanašnji na Ogerskem in Sedmogračkem najbolj svinje pitajo. Živali se tam zaganjajo v razširjene gozde in se pod milim nebom po želodu in bukovim žirom v nedolgem času do dobrega opitajo. Na svinjo se rajta po 36 mecnov želoda in po 27 mecnov bukovega žira.

Kar se redivne moči tiče, je želodu zelo podoben divji kostanj. Kdor ga živalim v hlevu poklada, ta ga mora prej zdrobiti in popariti. Kdor hoče te drevesne sadeže za zimo hraniti, jih mora posušiti, sicer med kožo in jedrom splešijo in dober okus in redivno moč zgubijo.

Kedar se svinjam veliko vodene in mlakovne hrane poklada, takrat je želod in divji kostanj kot postranska klaja vse priporočbe vreden. Ima namreč veliko čreslovine v sebi in ta je svinjam prava zdravilna hrana. Kedar odstavljeni prasci za drisko zbolijo, jim želodova ali kostanjeva moka, drugi hrani v razmeri primešana, dobro služi in drisko v malih dneh odpravi.

Razni fabriški ostanki v obče niso zdravju tako koristni, kakor navadni poljski pridelki; vendar pa se mora sedanji čas njih poraba za svinjsko klajo v poštev jemati.

Lanena prga, ki ima veliko beljakovine v sebi (28—30%) se navadno svinjam le redko

poklada. V posnetem mleku raztopljen prasetom od $\frac{1}{5}$ do $\frac{1}{2}$ funta repe na dan pokladane dobro tekne. Živali postanejo lepe, živahne in žive kože, čeravno nič težje od živali, ki se z drugo klajo redijo. Kakor se kaže, lanena prga celično tkano v živalskem telesu le bolj nabuhne, pa ne redi krepko.

Ogršična prga se živalim plemenáčam ne sme pokladati, ker na spolovila škodljivo deluje. Krmačam pa 1—2 funta na dan in rep res dobro tekne. Sama pokladana brez druge primesbe daje mesu in slanini nekakošen okus kakor po ribji masti. Prga se ali raztopljen v vodi ali pa zdrobljen in suha poklada. Slednje pa ne zasluži priporočitbe, ker velik del pokladane hrane neprebavljen od svinj in v zgubo gre.

(Konec prih.)

Sejajmo deteljo lucerno!

Detelja lucerna se imenuje tudi meteljka ali nemška tudi večna detelja, ker veliko let, 10—15 in še več let trpi. Lucerna je bolj rodovitna, kakor navadna; hitro raste in se na dobri njivi, posebno če je apnostna, po 4 krat kosi, 2krat za seno, 2krat za otavo. Vendar se ta otava večidel vsak dan proti kosi in zelena poklada molzni živini, katerej prav dobro tekne. Ko je gospodar prišel s košnjo do zadnjega konca njive, je od kraja uže zopet ozelenela.

Lucerna potrebuje posebno globoko izrahljane, dobre, in če le mogoče z apnom pomešane ali nasitjene zemlje, ker ima včasih na seženj dolge korenine, ki redivne snovi globoke iz zemlje srkajo in na se potezajo. Zato se mora lucerni posebno globoko orati in ves plevel skrbno potrebiti. Peščen in skalovit svet ne sodi za lucerno. Če se v ječmen ali rž seje, se mora ječmenu ali rži dobro pognojiti, ali vsaj kakemu korenstvu se je moralo poprejšno leto dobro gnojiti, za katerim se ječmen z lucerno sejati hoče.

Lucerna se seje tedaj in tako, kakor navadna detelja, le bolj gosto in je boljše, da se z brano v zemljo zavleče, kar ječmenu tudi ne škoduje, ampak hasni. Zavleče pa se v ječmen ali rž zato, da mlada detelja, ki izhaja, senco dobi, kar njej jako koristi. Če se poznej tako žito pleje, naj se varuje, da se s plevelom vred tudi meteljka ne izruje. —

Kosi se od druge polovice maja, včasih 6 tednov ko cvetje naredi in daja potem takem obilo dobre in tečne klaje tako, da konji pri taki krmi ovsa ne potrebujejo. Semena gospodar pri tako dolgo trpeči detelji dolgo ne potrebuje. Če si ga pa hoče pridelati, pusti prvo rast, da ocvete in dozori, kar se počasno godi, ne pred koncem julija. Vendar je boljše semen kupiti, kakor pa toliko klaje zavolj semena zgubiti.

Tako deteljo je treba, če njo hočemo dolgo imeti, vsako tretje leto v jeseni dobro pognojiti.

V spomladi se gnoj zopet iz njive pograbi in na gnojšče zapelja. Nekateri gospodarji lucerno v spomladi tudi gipsajo.

Na takem detelišču potlej vse dobro storkoli na njega posejamo: žito, lan ali kaj dru, ga, tudi brez gnoja. Samo korenju je treba gnojiti. Detelje pa ne smemo nobene na tako njivo sejati, najmanj 5 let ne. Detelja za deteljo ne velja. —

Lucerna ima tedaj veliko vrlih prednosti in dobrih lastnosti. Ali bi ne bilo dobro, slabih travnikov, ki se ne dajo napajati, izorati in z lucerno posejati?

Drevesom se letos pogosto suši vršičevje. To nezgodo so zakrivili posebno 3 uzroki; prvič slabo zemljišče sploh, drugič izsesana in izpita zemlja, in tretjič dvojno sušno polletje. Kder se da, ondi se naj pomaga s zalivanjem. V ta namen se z močnim kolom napravijo globoke luknje do spodnjih korenin. V luknje se nalije dobre gnojnice, iz katere bodo korenice kmalu se navzele potrebne mokrote in posrkale v njej shranjene redilne snovi. Drevo si bode kmalu zopet opomoglo.

Sejmovi na Slov. Štajerskem. 16. avg. v Lembahu, pri sv. Vidu pod Ptujem, v Mozirji, v Vozenici, v Šetalah. — 18. avg. v Slov. Gradci. — 20. avg. pri sv. Jurji na Pesnici.

Dopisi.

Iz Podjunske doline. (Ponemčevanje. — Stekli psi in lisice. — Knez Alboin.) Koroški Slovenci bomo, ako nemškutarija tako napreduje, kakor dozdej, sčasoma vsi ponemčeni. Silovito vcepljajo nasprotniki našega naroda nemški jezik v srca naše mladine. V ljudskih šolah se ne najde več nobeno slovensko berilo; tudi na prodaj ga na Koroškem več ni, in če ga kak učnik vendar le hoče imeti, česar ga naj sam Bog varuje, ga mora v Ljubljani poiskati. Veliko učnikov je, ki v slovenskih krajih učijo, pa slovenskega jezika ne umijo. Županom je slovensko uradovati prepovedano. To se pač pravi: enakopravnosti s pestjo v obličji biti. —

Stekli psi po naših krajih hodijo. Ni še dolgo, odkar je moral samostanski hlapec v Doberlevasi, od takega psa vgriznjen, žalostno smrt storiti. Tudi stekle lisice so se uže prikazale. Napadla je taka lisica Hallerjevega vola na paši, in 17letni pastir je moral na drevo ubežati.

Tatovi so v pretečenem mesecu na 4 krajih kradli, beriči pa jih do zdaj brez uspeha iskali.

Meseca avgusta bomo obhajali v naši dolini različne slovesnosti. Trije novomešnike bojo z med Slovenci navadno slovesnostjo peli prvo sv. mešo. V Mohelčah so se 1. t. m. v slovesni procesiji presneli ostanki mogočnega kneza Pavla Alboina, moža izveličane Liharde, iz dosedanjega groba, v

kterem so 800 let ležali, na drug, v farski cerkvi pripravljen kraj. Monument, ki je dozdej na grobu Pavla Alboina stal, in ktereга je menih Benediktinskega reda v 9. stoletji prav lepo in umetno izdelal, so kupili naš svitli cesar za 3500 fl. ter ga postavili v svoj Ambraski muzej na Dunaji. Učeni zidarski mojstri in inženirji na Dunaji so rekli: bil bi ta monument najboljši in najlepši model Votivske cerkve, ako bi ga oni prej poznali. Ker tedaj lepega monumenta, (med ljudmi Mohelski foglaž imenovan) ni več v Mohelski cerkvi, se je moralo tudi podnožje monumentovo razdreti in odpraviti; in našli so tedaj grob, v katerem je bil knez Pavl Alboin sedé na lepem stolu in v romarski obleki pokopan. Grob je bil od znotraj 4 čevlje dolg, 20 palcev širok in 5 čevljev visok iz mehkega kamna (tufta) sozidan. Razun kosti, ki kažejo, da je bil Pavl Alboin majhne postave, se nič ni našlo v grobu družegu, kakor železna okovina njegove romarske palice, s katero je v Jeruzalem potoval, prazna steklenica, vitežki ostrogi in romarska škodlica (Muschel).

Iz Ptuja. (Izvestje realne gimnazije.) [Konec.] Neobligatni predmeti učili so se sledeči: 1. stenografija, g. Fichna; 2. petje, g. Weixler in 3. v četrtem razredu zgodovina štajerske zemlje, g. Ferik.

V stenografiji bil je, kakor smo čuli, vspeh prav dober; zastran petja pak se celo drugača sodba čuje, ne samo v obziru kako se poje, marveč tudi kaj se peva. Tako ste se pri slovesnem končanji šolskega leta pevali samo 2 pesmi: „cesarska“ z velikim uzhitjenjem in kaj mislite ktera še? Morebiti „die Wacht am Rhein? Ne! ta menda pride drugo leto na vrsto, ampak ona, koja se konči „lebe vol tu tajčér volt.“ Bralo se je slovenskim, svoje narodnosti si zvestim, učencem na obrazi, s kakimi občutki so to pesem, kojoj so peti primorani bili, iz grla suvali. Ni čudo, da je tako slabo šlo, da ravnatelj tretje peti ni dopustil. Kaj se naši dijaki v slovenskem petji ne vezbajo? Kolikokrat . . . ali zastoj je bob v steno metati, in rakom žvižgati. Bog pomozil!

Še eno. Pri konci večkrat uže omenjenega izvestja je dodatek, kateri pravi: da sta v 4. razredu učenca Pučko in Krenn dobila medalje zavolj posebne marljivosti v učenji štajerske zgodovine, trije sledeči pak knjige. Prejšnji učitelj tega predmeta, g. Končnik, je še nekolikim ali, če se ne motim, vsem učencem, kateri so se tega predmeta učili, iz svojega žepa kako knjigo poklonil. Tudi zdajni učitelj tega predmeta je 2 lepo vezani knjižici kupil in podelil. In kaj mislite kaki? Enoj se bere na čelu „Tannenkranz u. Fichtennadeln von Rosegger“, drugoj „Cithar und Hackbrett von Rosegger“.

Rad bi podal kičko latovja iz njih, ali — nečem okaljati „Slov. Gospodarja“. Obžalovati je učitelj, kateri spise take baže za premije primerne ceni, mnogo več obžalovati pa je nepokvarjena

mladež, katerej se za priznanje njenega truda taka duševna hrana podava! Človek bi se razjokal!

Skušnja iz štajerske zgodovine bila je javna dne 4. julija. Pri tej priliki čuli smo strašno mnogo o starodavnih Keltih, nekaj o poznejših in zdajšnjih nemaških prebivalcih Štajerske, o Slovencih nič. Tu smo čuli imena nemško-štajerska, učenjakov vsake vrste, zgodovinarjev, jezikoslovcev, pesnikov, drugih pisateljev in zasluženih mož toliko, da nas je glava zbolela; Slovenec se ve, da se nijeden ni imenoval. Štajarski slovenci možje: Povoden, Volkmer, Modrinjak, Krempl, Slomšek, Murko, Dajnko, Prelog, Orožen, Caf, Stanko Vraz, Vogrin, Hašnik, Kosar, Miklošič, Muršec, Razlag, Raič, Trstenjak Macun in drugi, to — same muhe proti Puffom, Roseggerjem, Gundackerjem i. t. d. za tega del se tudi niso imenovali.

Ali na leto pridejo tudi ti na red. Bomo videli. Samo mnogo boljše je, nič, kakor z nosovihanjem gola imena naštevati, ampak tukaj je treba obširnega poznanja dotičnikov, kar pa brez znanja slovenskega jezika se ve da ni mogoče. Zato, ker „nema raka brez mokrijeh gača“, mora se to kiselc jabelko ne samo zgristi, marveč pojesti.

Od južne strani Pohorja. (Krčmarji in kruh.) Monšberški gospod dopisnik toži, v „Sl. Gosp.“ da s sedanjimi kruhopeki niso čisto nič zadovoljni. Tudi tukaj pri nas ob Pohorji in okoli Pohorja ni nič drugače. Bil sem ovo nedeljo v Zrečah pri rani božji službi. Po dokončanem svetem opravilu grem v ondotno krčmo k zajutruku ter pokličem gospodinjo ali prav za prav „fravo“, da mi prinese masele vina in vogelj kruha. In ko kruh zagledam, hitro poprašam „fravo“ koliko kruh velja? 4 krajcarje bil je precej oster odgovor. O mili Bog! mislil si sem sam pri sebi: pri sedanji nizki ceni žita pa tako mali kruh. Zagotovitim vas da bi iz vsega voglja kruha težko, težko naredil 1½ žemlje. Kdo bi naj tukaj pomagal in kako? Pohorec.

Od sv. Andraša v slov. gor. (Inštalacija.) Dan sv. Jakoba letošnjega leta bo našej fari dolgo let v radostnem spominu ostal; kajti ta dan bili so naš ljubljene župnik gosp. Jože Kukovec slovesno inštalirani. Mladi naš g. župnik so si za teh nekoliko tednov, od kar so k nam za provizorja prišli, sè svojim blagim ponašanjem srca, slobodno rečem, vseh farmanov prikupili. Naj nam njih Bog obvari v polnem zdravju in zadovoljstvu mnogo, mnogo let. Ravno tako sv. Andraševska fara ne bode nikdar pozabila modrih zlatih reči, katere so nam č. lovrenčki župnik in administrator dekanije ptujske, g. Meško kot inštalator k srečo položili.

Razun velike množine ljudstva kmetijskega stanu iz domače in sosednih far in skoro vseh gg. župnikov ptujske dekanije, bilo se je sešlo mnogo odličnih prijateljev, da našemu novemu gosp. župniku svojo poštovanje in častitanje izrečejo.

Po cerkvenoj svečanosti bil je sijajen obed, pri katerem so g. inštalator v jedrni besedi zdravice napili: Njih Milosti knezoškofu Jakobu, potem prečest. ptujskem gosp. proštu, in novemu g. župniku. Gosp. župnik odzdravijo gosp. inštalatorja, zahvalivši se njim v ginljivem govoru kot svojemu večletnemu učitelju in velikemu dobrotniku. Potem vrstile so se še mnoge druge zdravice poredinim nazočim, in zdravice domorodnega pomena. Naposled so se pele z velikim navdušenjem narodne pesmi: „Lepa moja domovina.“ „Kde domov moj.“ „Hej Slovani“ in mnogo drugih. Oj da bi bili videli in čuli vsi, koji našim duhovnikom domoljubje odrekajo, kaka radost, kaki ponos svetil se je iz obraza vsem pri rečeh na primer: „čujte gore in doline, da sinovi Slave smo“; kmalu morala bi prestati nesrečna nesloga, ki nas nevoljne Slovenci v klerikalce in liberalce deli. Da se je do celo malega izuzetka samo v materinščini razgovarjalo, mi vendar ni treba posebič spominjati.

Iz Celja. (S k l e p mestjanske šole. Gledišče.) Na ljudske šoli bilo je v začetku leta 408 dečkov in 330 deklet, o sklepu pa še prvih 341 in zadnih 304. Po narodnosti so iste razmere, kakor na mestjanski šoli; nadpolovična večina je slovenskih otrok, posebno v prvih razredih, kjer jih je $\frac{2}{3}$ in vsi ti so se tudi pretečeno šolsko leto razun krščanskega nauka v vseh predmetih le v nemškem jeziku podučevali; učitelji niti slovenskih črk ne smejo našim otrokom razlagati, ker bi se drugače utegnili slovenskega čitanja naučiti. Na ljudske šoli se je še začelo in končevalo z molitvijo podučevanje, a šolarske meše letos ni več bilo, ker gg. učitelji niso po zdajšni postavi več dolžni, otrok pri tistej nadzorovati; le po nedeljah so fantje skupno se k božji službi vodili, dekleta pa ne. Razposajenost naše mladine ni bila nič manjša od lanskega leta in gg. učitelji so že večkrat morali šibo na pomoč vzeti, ker bi jih drugače lahko učenci iz šole pregnali in gg. kateheti se morajo že prav truditi, da še prevzetno mladino spravijo k spovedi in sv. obhajilu. Kajti stariši njih k temu več ne spodbujajo razun malih hvalevrednih izjemkov. Upamo, da bo prihodno šolsko leto vse to precej polajšano po ločitvi okoličnih otrok od mestjanskih, a potem bo tudi želeti, da bo naš mestni zastop bolj strogo na to gledal, da bodo mestni otroci šolo obiskovali, kar se dozdej ni zgodilo in jih je veliko brez vsakega posla po mestu postopalo.

26. julija so naši mestni imenitniki napravili lepo igro v gledišču, h ktereje se je toliko ljudstva sešlo, da je po odbitih stroških ostalo še 207 gld. čistega dobička v pomoč po toči poškodovanim Bistričanom in Konjičanom. Po mestu se je nabralo od hiše do hiše 186 fl., in v farni cerkvi in pri duhovnikih 53 fl. Pravi se, da je tudi naša hranilnica 200 fl. podarila. Bog plati!

Iz sl. Bistriške dekanije. († Jož. Turkuš). Včeraj 9. avg. je bil slovesen pa žalosten pogreb

na Črešnjovci; 21 duhovnikov in nenavadno veliko vernega ljudstva je spremljalo rajnega Jožefa Turkuša, obče ljubljenega Črešnjovskega župnika k zadnjemu počitku.

Ravno na 21. obletnico svoje prinicije in na 3. svoje inštalacije je bil na mrtvaskem odru. V umrlem zgubi Lav. škofija vsestransko izobraženega duhovnika, posebno dobrega pridgarja, Črešnjovska fara modrega in dobrega duh. očeta, slovenski narod izkrenega branitelja, duhovniki in znanci ljubeznivega tovariša in odkritosrčnega prijatelja, ki je s svojo gostoljubnostjo in dobrovoljno šalivostjo vse razveseljevati vedel.

Zatorej občno žalovanje za njim pri vseh, ki so ga poznali — razun nemčurjev, katerim je oostro in zdatno roge pobijal. Še nektere dobre in hvaležne nekdanje ovčice iz sv. Ila v Slov. goricah so prišle ga na zadnjem potu spremljati in mu svojo ljubezen skazovat, katerim posebna zahvala gre. Naj rajni po dolgem terplenju mirno počiva in njegov spomin v časti ostane.

Od Zibike. (Duhovne vaje.) Od 23. julija do 1. avgusta so pri farni cerkvi sv. Jerneja v Zibiki duhovske vaje (eksercicije), za vsaki stan posebič, vodili iskreni, za božjo čast ino izveličanje duš nevtrudljivi čč. gg. Lazaristi od sv. Jožefa pri Celji. Silno veliko domačih in sosednih faranov, se je z vidno gorečnostjo udeležilo lepe pobožnosti. Več kakor 2000 njih je k božji mizi pristopilo, otrok, možkih in ženskih. V imenu faranov izreka župnik srčno, očitno zahvalo vsem velečastitim gospodom! Bog Njim plati v nebesih!

Janez Einsiedler, župnik.

Iz Vidma. (Liberalni romarji, kaki so?) Še dve leti niste pretekli, odkar je tukaj nek mladoslavenski učitelj, ki sedaj ni več v našem okraju, hotel nevesto eiganko na gostiji zapeljati, pa že zopet je prizorel novi sad liberalne nesramnosti. Vendar pa se je ta čast izognila Vidma, in si Krško mesto izbrala. 1. avgusta v nedeljo popoldne je obilno romarjev v mesto prihajalo, v tamšnjem samostanu porcijunkule obhajati. Prišlo jih je tako obilno, da je bilo drugi dan blizo 2000 obhajanih. Vse se je vršilo v lepem redu, nobene pretepa itd. ni bilo.

Ali noč ima svojo moč. Krško mesto šteje med svojimi ljudmi tudi nekega prebivalca, ki včasih za nekoliko mesecev zgine, pa naenkrat, kedar se najmanj nadjaš, ga zopet srečaš. Ta nebodigatreba je neki c. k. stotnik, ki je bil pred nekerimi leti tukaj znan po imenu: frater P—ch, ker je pri agitiranji za mladoslavenskega kandidata molitvene knjižice in rožne vence kmetom delil. To človeče tedaj in ž njim še neki mladi c. k. uradnik V—č sta šla po noči v oštirski hlev v sredi mesta, v katerem so zavolj pomanjkanja prostora po hišah romarce ležale. Zapazil pa je to eden sosedovih, naglo stopil in vrata zaprl za njima, in šel gospodarja klicat rekoč: „V hlevu imate dva prava slovenska b... — Potem

sta bila na milo prošnja izpuščena, ko je še eden zmed njih za odpiranje štiri groše plačal, ravno kakor se od b . . . plača.

Ali ni takšen človek popolnoma spriden, ki romarce za spoved pripravljene na tak način draži, in se še zdaj svoje nesramnosti po mestu hvali? Več o taki spridenosti se ne da pisati.

K sklepu pa prosim vse, ki so ta dopis brali, naj mi ne zamerijo, ako sem njih sramožljivost razžalil. Oblekel sem sicer rokovice pri pisanji, pa je vendar še skozi rokovice prismrdelo. —

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Namenjeni shod hrvatskih in slovenskih društev 15. avg. v Bledu na Kranjskem letos izostane zavolj hercegovinske ustaje na Turškem, kamor vsi Jugoslavjani sedaj obračamo svoje oči. Sicer se je za uboge upornike očitno pobirati prepovedalo. Župan v Idriji je celo razglasil, da bo vsakega hudo „štrafal in ojstro kaznoval,“ kateri bi pobiral. Vendar zato se pa na skrivnem tem marljivše nabira, Te dni je zopet 30 mož skozi Ljubljano šlo Kristijanom na pomoč iz Dalmacije pa 400.

V Celovcu je bil shod štajerskih in koroških železarskih fabrikantov in rudnikarjev, ki so zopet izrekli, da je sedanje liberalno gospodarstvo njim na kvar. Od leta 1869—73 (no, v pravi liberalni dobi,) so železnice prenašlo delali, po 250 milj. na leto, sedaj pa prepočasno, le po 50 milj. Zborniki svetujejo ministerstvu, naj pozviša colnino na tuje železo. Tako, tedaj bodo tisti, ki železa potrebujejo, morali dražje plačevati in tako za liberalne gospodarske grehe pokoro delati.

Novi kmetski poslanec štajerskih Nemcev, knez Alfred Lichtenstein potuje po svojem volilnem okraju in se z volilci pogovarja kaj in kako. V Cmureku so bili tudi slovenski volilci iz Marije Snežnice. V Stradenu ga je sijajno sprejelo 200 udov tamošnjega kat. političnega društva. Liberalci ondi klaverno ušesa pobešajo in pri vas? No, spimo in čakamo menda na čudež iz nebes, da nas iz nepovoljne mlake potegne.

Na Ogerskem se kaže letina nepričakovano slaba. Vplačevanje davka zaostaja in ministri mislijo na novo posojilo 34 milijonov. Ker je zavolj žeje mnogo govedi na železnicah zbolelo, je ogerski minister ukazal, da se ima živina na postajah napajati.

Hrvati marljivo pobirajo za ranjene Hercegovince.

Vnanje države. Prusko-nemški cesar se je iz toplic v Gostinji odpeljal domu v Berlin. V Frankfurtu je dal Bismark 3 liberalne uredniki meni nič tebi nič prejeti in zapreti, ker mu niso hoteli imena nekega pisatelja ovaditi. Vsi liberalci se nad tem posilstvom jezijo, a pri zapiranju nedolžnih škofov njim je vse prav!

Na Angleškem so 6. avg. katoliški Irci

stoletnico rojstva svojega največjega zagovornika in branitelja O'Connell-a hvaležno in sijajno obhajali. Više 360.000 njih je prišlo v glavno mesto Dublin.

Karlisti so zopet na večih krajih zmagali.

V Braziliji v južni Ameriki so frajmavverski ministri, ki so 2 škofa zaprli, zavolj goljufij morali odstopiti.

Na Turškem v Hercegovini se čedalje več krvi preliva. Turki ubijajo in požigajo grozno. Franciskana o. Karavlo so ubili. Zato pa njim Kristijani krvavo povračajo. Pri Nevesinji so njih 2krat premagali in sedaj so njih mnogo v Trebinju zajeli. — Črnogorci se vidno pripravljajo na vojsko. Tudi v Belgradu želijo Srbi udariti na Turka in so tedaj sila hudi, da se je knez Milan na Dunaj odpravil — ženit v tako viharnem času. Knez Milan snubi neko Natalijo pl. Kečko, ki je z vlaškim knezi Murusi in Sturdza-ji v rodu. Dote bo imela 6 milijonov. Ako Srbi svoje kneze primorajo na vojsko, potem utegne upor srečen konec imeti. Srbija ima namreč 1 milijon in 319.000 duš. Zamore tedaj lahko čez 200.000 mož na noge postaviti zoper Turka.

Za poduk in kratek čas.

Potovanje v Rim, Neapolj in domu.

II.

Lega Trsta je kaj prijetna. Nad mestom iz brega gledajo zala poslopja. Tik mesta na hribu stoji grad, iz ktereга zijajo kanoni, ki mesto in morje strahujejo. Ulice so prijazne, široke razun onih pod gradom v „starem mestu“, kder so oske, umazane in smradljive. Ljudstvo govori laško in slovensko, malokedaj nemško. Posebno pak zanimiva prišlječa morskó brodovje s pristaniščem, kder ljadje stojijo. Človeku se dozdeva, da ima pred seboj kak gozd ali les, jadro tik jadra moli v zrak, barka stoji kraj barke, druga večja od druge. Ravnokar je pripeljala neka velikanska ladja; pravili so, da je pripeljala 1400 vagnov zrnja. Zrak kraj morja v Trstu ne vonja kaj prijetno. Bog si vedi, kolikoršne, različne vonjave ondi potnikovemu nosu nadlegujejo! Trgovina teržaška je velikanska. Po 15.000 in više ladij prihaja in odhaja. Več kakor 200 milijonov goldinarjev se obrne na leto. Svetilni stolp stoji na neki skali daleč v morji. Po noči sveti la-dijam, da vedó, kde da so; po dne pa z močnim strelom iz kanona naznanja, poldne. In sedaj vrejo delalci iz vseh ladij in magacinov itd. obeda iskat. Potem, drugi s praznim, drugi z naphanim zelodcem po ulicah poležavajo, kakor žaklji, dokler se zopet ne pozovejo na delo.

Med cerkvami najlepša je stolna, potem blizo grada: kapucinska in nekoliko dalje proti izhodu cerkev katoliških Armenov. Okusna je tudi cerkev Grkov razkolnikov, blizo morja.

Od Trsta dalej naprej se pelja v čudovito mesto: Benetke, ki je postavljeno na kolih in močvirnatih otokih v jadranskem morji precej daleč od kopne zemlje. Mesto ulic so kanali kraj hiš potegnjeni. Do mesta se pride sedaj po morji pa tudi po suhem. Na morji se plača 5 fl. za vožnjo iz Trsta v Benetke. Ali žabe se v vodi ne utopijo, sem si mislil, ker znajo plavati; jaz pa plavati ne vem, zato hočem nastopiti varnišo pot po suhem. Iz Trsta se mora v ta namen po železnici peljati nazaj v Nabrezino, kder že čakajo laški vagoni. So pa res laški, namreč umazani, okajeni in neznažni. Drugi red je podoben našemu tretjemu, samo da so klopki z voščenim platnom prevlečene. Hitro je poznati, da se bližamo deželi, kder snaga ni ravno preveč čislana. Od Nabrezine se pomika železnica po žalostnem Krasu; še le pri Monfalkoni se prestavi v prijazniše kraje. Kakih 6 ur od ondot na levo proti morju stal je nekdanj slavni Oglej ali Akvileja, kder sta sv. Mohor in Fortunat Kristusa pridgovala in za njega slavno mučeniško smrt storila. Iz Ogleja dobil je velik oddelek Slovencev krščansko vero in omiko. Zato nam je kraj, kder je nekdanj stal slavni Oglej, vselej častitljiv. Od Monfalkone naprej se zasuče železnica v okrog na desno v Gorico in njeno blagoslovljeno okolico. Zemlja je rujava pa znatno rodovitna.

Za Gorico je kmalu Cormons, potem se pelja čez potok Indrio, ki dela sedanjo mejo med Avstrijo in Laško. Dalje naprej dirja hlapec v strašni naglosti po širni planjavi mimo Vidma (Udine), Treviso in Mestre. Od te postaje je čez beneško močvirje (lagune) prepet velikansk most, ki sloni na 224 stebrih. Čez njega se v 8 minutah prepeljamo na beneški kolodvor. Tukaj se damo, pectorica tovarišev, po ladjicah prepeljati v Benetke. Sukali smo se po smradljivih, oskih kanalih. Naposled obstoji ladjica. Prijazni, mladi ljudje v nemških frakih nas pozdravijo nemško in nas spremljajo po visokih stopnicah v veliko oštarijo, ter nas po sobah razdelijo. Bili smo pri: „Hotel Bauer.“ Oštir je Nемец, tako tudi strežniki govorijo nemški in strežejo z jedmi, ki so po nemški navadi pripravljene. (Nastavek prih.)

Smehničar 7. „Pürgermajster: g. grof, poznate li uže tega mladega gospoda? Grof: Nimam še te časti.“ Pürgermajster: Mladi mož je g. vitez J. J., posestnik ove grajšine, ter je pri poslednji razstavi in premiranji bikov dobil prvo svetinjo. Grof se je začel na smeh držati, mladi vitez jeziti, pürgermajster pa debelo gledati, ker še ni zapazil, kako da je viteza postavil med — bike.

Slovstvo.

Gledališke igre za slovensko mladino. Izdaje in zalaga Ivan Tomšič, učitelj na c. kr. vadicnici v Ljubljani. Znani pisatelj in urednik: „Vr-

tec-a“, časopisa s podobami za slovensko mladost, začel je v posebnih zvezkih izdajati gledališke igre, kakoršne je prinašal: „Vrtec“, da bolj lahko in hitreje prihajajo mladini v roke. „S predstavljenjem gledaliških iger, pravi čislani pisatelj, se najbolje krči pot k zavesti slovenske mladine ter se s tem mnogo več doseže, nego sè samim čitanjem. Zatorej podpirajte, prijatelji slovenske mladine, to novo moje podvzetje!“ „Sl. Gosp.“ priporočuje mično delce, vsem, ki hočejo naše mladini nedolžno veselje napraviti ob enem pa ljubezen do mile slovenščine po jako lahki in mični poti v njezna srca zasaditi. Prvi zvezek ima gledališko igro: „Star vovjak in njegova rejenska“, poslovenila Barba Höchtel-nova. Knjižica se dobiva pri uredništvu „Vrtec-a“ v Ljubljani in stoji 20 kr., po pošti poslana pa 22 kr.

Razne stvari.

(Ptujška čitalnica vabi) svoje ude, potem c. kr. in druge uradnike na „veliko besedo“, katera se bo v čitalničnih prostorijah obhajala 18. avgusta na čast slavnega rojstnega dne cesarjevega. Načrt: 1. slavnostni govor; (g. Trstenjak). 2. cesarska pesem; (mestna godba). 3. deklamacije; (g. Kramberger in g. Brenčič). 4. Lornjon, igrokaz v 3 dejanjih, igran po čitalničarjih. Začetek točno ob 8. zvečer. Odbor.

(Srečno ozdravljenje). Županov hlapec v Pirešcah za Celjem je meseca maja prišel pod voz, da so mu morali desnico tik rame odrezati. Sedaj mu je rana popolnem zacelila, čeravno je že star, da ima čisto bele lase na glavi.

(Iz Ponkve) se nam piše, da je nek pijan fant nekega sicer malovrednega fantalina, kateri ga je dražil, s sekiro po glavi tako sklal, da so ga drugo jutro na pol mrtvega našli. Obširniji dopis prihodnjič!

(Od sv. Tomaža nad Ormužem) se nam piše, da so 8. t. m. 4 savski neporedneži in brati hoteli tamošnjega nekega krčmarja ubiti. K sreči so ga samo ranili. Eden ga je namreč s polenom tako hudo po glavi udaril, da se je takoj na zemljo zvrnil. Pri sv. Tomaži bi res trebalo žandarjev!

(G. Seidl) je svoje volilce na 14. avg. ob 10. uri dopoldne sklical v dvorano „zur Stadt Wien“ v Mariboru, da njim poroča o svojem poslanskem delovanju. Bodemo videli, ali bo zamogel govoriti — brez udrihanja po duhovnikih.

(Užgal) je nekdo Jurju Koneu v Lehnu hišni bham in mu škode učinil za 1500 fl. K sreči je Kone zavarovan bil za 1000 fl.

(Smold) je po radgonskih in ljutomerskih gorih veliko škode napravil.

(V Vozenici) je strela udarila v hišo Antona Pogoreleca, ga nekoliko po strani poškodevala, hišo pa užgala, da je kmalu pogorela. Škoda se ceni na 1400 fl.

(Pijoniri in lovci) v Ptuji so se svadili in do krvavega stepli, ker so z golimi meči drug po drugem udrihali.

(Za Orožnov spominek) je daroval g. Drag. Ripšl 2 fl. Prenesek 58 fl. 90 kr. Skupaj 60 fl. 90 kraje.

(Nesrečni otroci.) V Celji je 8letni fantek, Kašp. Čretnik v Savini utonil, Treza Dobek, učenka iz Janežvrha pri Brezji pa v Dravo padla in v valovih preminola. Na otroke se premalo pazi!

(Konjski tatovi) so v Utomaneh posestnikoma Šunkoviču in Ovsenjaku ukradli rujavo kobilo in konja enake barve.

(Za družbo duhovnikov) so nadalje vplačali čč. gg. Krtna, Velebil in Flek po 11 gl.

(Spremembe v Lav. škofiji). Za namestnika sta postavljena čč. gg.: J. Rostaher v Polenshaku in M. Strašek v Črešnovcah. — Prestavljena sta gg. kaplana: M. Meško v Vuzenico I. in M. Napast v Ljutomer II. — Na novo vmešten je č. g. J. Muha za kaplana v Galiciji. — Umrla sta čč. gg. J. Stuhec, župnik v Polenshaku star 64 let in J. Turkuš, župnik v Črešnovcah, star 45 let.

(Dražbe). 19. avg. Tanšek v Vodičah, 1036 fl. — Horvat v Stoglicah, 1300 fl. — 20. avg. Krožel v Stopcah 1800 fl. — Šatner pri sv. Jakobu 250 fl. (2.)

Listič vredništva: Dopisi iz Gradca, Ponkve in Artiča prihodnjč!

Tržna cena pretekli teden	V Mari- boru		V Ptuj		V Celju		V Varaž- dinu		V Celov- cu	
	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.	fl.	kr.
Pšenice vagan	5	—	4	50	5	—	5	—	4	71
Rži	3	90	3	50	3	90	3	40	3	60
Ječmena	3	—	2	60	3	40	2	20	2	70
Ovsa	2	—	2	—	2	70	1	80	2	—
Turšice	3	20	2	90	3	60	2	90	3	82
Ajde	2	70	2	40	3	—	2	10	2	10
Prosa	3	30	—	—	3	60	3	—	2	63
Krompirja	1	90	1	20	1	60	1	30	1	30
Sena cent.	1	50	1	60	1	—	1	—	1	—
Slame (v šopkih)	1	40	1	40	—	80	1	20	—	—
„ za steljo	—	90	—	90	—	60	1	—	—	—
Govedine funt	—	26	—	26	—	26	—	22	—	22
Teletine	—	26	—	24	—	27	—	22	—	22
Svinjetine	—	29	—	28	—	28	—	28	—	28
Slanine	—	40	—	—	—	40	—	48	—	44

Loterijske številke:

Na Dunaji 7. avgusta 1875: 41 82 25 90 65.

V Gradci „ „ 1 63 56 41 87

Prihodnje srečkanje: 21. avgusta 1875.

Orgle za dober kup.

Pri cerkvenem predstojništvu v Kamci pri Mariboru se dobijo za dober kup majhne orgle s petimi registri, ter sodijo posebno za kako kapelo, podružnico ali za vajo organista.

Cerkveno predstojništvo v Kamci.

3—3

Najboljša knjiga

o metričnej meri in vagi je:

Nauk o desetnih (decimalnih) razlomcih in njih upotrebljevanji pri računih z metrično mero in vago in 90 natančnih primerjalnic dosedaj v Avstriji v rabi bivših mer in vag in metrične mere in vage.

Prodajajo njo:

J. Giontini, O. Klerr, Kleinmayer & Bamberg in „Narodna tiskarna“ v Ljubljani, E. Liegel v Celovci; J. Pajk v Mariboru; Th. Drexel v Celji; E. Fillak v Gorici; F. H. Schimpf v Trstu; Albrecht & Fiedler v Zagrebu.

Dobiva se tudi pri pisatelji J. Žnidaršič-i na Premu (via St. Peter).

☛ **Cena: 60 kr.** ☚

Oznanila.

3—3

Ces. kralj. priv. vzajemna zavarovalnica zoper ogenj v Gradci zavaruje pregibne in nepregibne predmete vsake vrste ter si dozvoluje p. n. gospode kmetovalce pozorne storiti, naj si, posebno poljedeljske in senokošne pridelke zavarovati dajo. Ponudbe se sprejemajo v ravnateljstvu pisarni v Gradci, v lastni hiši, Sackstrasse Nr. 20., potem pri zavarovalničnih zastopih v Celovci in v Ljubljani, kakor tudi pri okolišnih komisarijatih. Ondi se tudi vse potrebno poizvé, lahko in natančno.

Ravnateljstvo vzajemne zavarovalnice zoper ogenj
v **Gradci.**

Ponatisov ne plačujemo.

Filip Terč,

doctor zdravilstva in ranocelnštva, magister porodništva, ranocelnik, dosluženi podvračnik Dunajske občne bolnišnice in pomočni pristav v vračilnih-ranocelnih poslih,

zapisuje in nasvetuje zdravila

za znotranje in vnanje bolezni, posebno za bolezni na očesih, ušesih, v vratnem jabelku in na koži,

od 8—9 ure predpoludnevom in
1—3 ure popoldne

v **Schillerstrasse hiš. šte. 191.**
v **Mariboru.**